

22681

TEORIA I HISTÒRIA DEL CINEMA

1995-96

Professor: Pere de la Riva

Teoria i Història del cinema

1.- Consideracions generals. ¿Què és el cinema?. El cinema com a objecte d'estudi. Vies d'apropament al fet cinematogràfic. Film i experiència cinematogràfica. El cinema com a art: similitud i diferències amb la resta de les arts. L'especificitat del cinema.

2.- La producció cinematogràfica: tecnologia. ¿Què és un film?. Com es crea la il·lusió de moviment. La persistència retiniana. Aparells: càmera, positivadora, projector. Mecanismes: control de llum, sistema d'arrastre, exposició en l'interval adequat. Materials: negatius i còpies. Evolució tecnològica del cinema. Materials secundaris generats pel cinema.

3.- La producció cinematogràfica: tècnica. L'elaboració d'un film. Fase de preparació: finançació, guió, estudis i localitzacions. Fase de rodatge: equips especialitzats, divisió del treball, organització. Fase de post-producció: muntatge, integració d'altres materials, títols i efectes especials de laboratori. Versions especials, modificacions del negatiu original. Evolució tècnica del cinema. Conservació del film: restauracions i problemes ètics.

4.- La producció cinematogràfica: indústria. Fases de la indústria cinematogràfica: producció, distribució i exhibició. Modalitats de producció: el sistema d'estudi, el film independent. Cinema i mercat: legislació, mesures de protecció, quotes de pantalla, monopolis. Evolució històrica del concepte de cinema com a indústria.

5.- La forma filmica. Concepte de forma filmica. Narració i estil. La forma com a sistema. Relacions entre film i espectador. Convencions i experiència. Funcions dels elements de la forma filmica.

6.- Sistemes formals narratius. El cinema narratiu. La narració com a sistema formal. Relacions entre argument i història. Estructura de la narració. Mecanismes narratius: flux i profunditat de la informació de la història. Les convencions narratives. Un model particular: l'anomenat "cinema clàssic de Hollywood".

7.- Sistemes formals no narratius. El cinema no narratiu: formes categòriques, retòriques, abstractes, associatives. L'ús global i parcial de les formes no narratives. Integració d'elements no narratius en el cinema narratiu.

8.- Les tècniques cinematogràfiques: la posada en escena. Elements: decorats, il·luminació, vestuari, interpretació. El grau de control de la posada en escena. L'espai definit per la posada en escena: tridimensionalitat, moviment intern, gama i contrast de colors, la composició del pla. El temps en la posada en escena: flux de la informació en el moment adequat. Contribucions de la posada en escena a la forma i estil del film.

9.- Les tècniques cinematogràfiques: El pla. Concepte i funcions del pla. La fotografia en el pla: imatge, tonalitat, color, filtres, exposició, distància focal, efectes especials fotogràfics. L'enquadrament del pla: format, camp i fora camp, angulació, nivell, alçada i distància. L'enquadrament mòbil: panoràmica, picat i contrapicat, travelling, grua i altres mecanismes. Funcions de l'enquadrament. Durada del pla: relacions entre el temps de la història, del argument i de la projecció. Presa curta, presa llarga i pla-sequència. Funcions i contribucions de la fotografia i l'enquadrament (espai) i de la durada del pla (temps) a la forma i estil del film.

10.- Les tècniques cinematogràfiques: el muntatge. Objectius i funcions del muntatge. Tipus d'unions entre plans. Funcions dels nexos. Relacions entre plans: plàstiques, rítmiques, espacials i temporals. El muntatge continu. Alternatives al muntatge continu. Contribucions del muntatge a la forma i estil del film.

11.- Les tècniques cinematogràfiques: el so. Objectius i funcions de la banda sonora: els diàlegs, la música, els efectes sonors. Propietats acústiques: nivell, to i timbre. Relacions del so amb la història: ritme, fidelitat, espai sonor, temps. Funcions del so cinematogràfic i la seva contribució a la forma i estil del film.

12.- L'evolució del llenguatge cinematogràfic: antecedents. La recerca en la representació del moviment. Els espectacles pre-cinematogràfics. Espectacles òptics. Aparells pre-cinematogràfics. Evolució de la fotografia. Condicions tècniques i culturals que van fer possible el cinema.

13.- L'evolució del llenguatge cinematogràfic: els inicis . Fase de proves: l'experimentació. El cinema com a invent col·lectiu. Els pioners. De les barraques de fira a les primeres sales estables. Les primeres aportacions al llenguatge cinematogràfic. Vistes i actualitats: els Lumière. La posada en escena i el cinema fantàstic: Méliès. Trucs, primers plans, films de persecucions: l'Escola de Brighton.

14.- L'evolució del llenguatge cinematogràfic: la consolidació . L'adopció d'un estàndard. Les sales cinematogràfiques. El desenvolupament de la indústria cinematogràfica: Pathé Frères. El mercat mundial. De la venda al lloguer de pel·lícules: naixement de les distribuidores. Temes, gèneres i models: competència i plagis. La guerra de patents als Estats Units. Les marques de producció. Els monopolis. Les primeres convencions. Del pla únic a la construcció del film en escenes: naixement del muntatge. La recerca del film en color: colorejat a mà, tintats, virats i altres sistemes. L'espectacle cinematogràfic i el so: xarlatans, sincronització amb discos, músics i orquestres en l'espectacle cinematogràfic.

15.- L'evolució del llenguatge cinematogràfic: desenvolupament del cinema mut. Desenvolupament dels gèneres i els estils. El Film d'Art francès. El cinema colossal italià. El drama burgès. El regne de les dives o el naixement de l'star system. Els estudis americans. De Porter a Griffith. El cinema còmic. El cinema d'avantguarda a Europa. L'expressionisme alemany. Els surrealistes. El cinema soviètic. La primera ègida d'artistes i cineastes europeus a Amèrica després de la I^a Guerra Mundial i la seva influència. L'esplendor del cinema mut en els anys 20. El cinema de gèneres. El cinema com a expressió artística.

16.- L'evolució del llenguatge cinematogràfic: la incertesa, el pas del mut al sonor. La diversitat de sistemes de so i la seva incidència en la indústria cinematogràfica. La fase de transició. La narració cinematogràfica: conseqüències de la integració del so. La paraula. La banda sonora. El musical. La utilització política del cinema: nazisme, guerra civil espanyola, cinema americà. Codis de censura moral. L'intervenció dels estats en la producció cinematogràfica.

17.- L'evolució del llenguatge cinematogràfic: cinema clàssic i cinema alternatiu. La consolidació del cinema sonor i la seva incidència en el cinema narratiu. La indústria cinematogràfica als Estats Units. El cinema clàssic de Hollywood. Superproduccions i cinema de sèrie B. El cinema japonès. Cinemes alternatius. El cinema de postguerra. Les problemàtiques socials en el cinema. El neorealisme italià. Cinema d'estudi i cinema independent: les condicions de producció i la llibertat d'expressió. Condicionaments del mercat.

18.- L'evolució del llenguatge cinematogràfic: el nous cinemes. El context de finals del 50 i començament dels 60. La nouvelle vague. Els nous cinemes europeus. De la narració objectiva a la narració subjectiva. L'affirmació de l'autor. El cinema i la crítica cinematogràfica. Teories estètiques. Influències i aportacions dels nous cinemes. Cinema i política. La utopia.

19.- L'evolució del llenguatge cinematogràfic: la sofisticació. La crisi de les ideologies. Cinema i postmodernitat. La imatge electrònica. L'excés tecnològic. La sofisticació de la imatge. Els mitjans de comunicació de masses i l'àbast de la informació. Panorama mundial del cinema en l'actualitat: Estats Units, Europa, els cinemes del Tercer Món. Mitjans de producció i narració cinematogràfica.

TEORIA I HISTORIA DEL CINEMA

Bibliografia general sobre Teoria del Cinema:

- ANDREW, J.D.: Las principales teorías cinematográficas, Barcelona (Gustavo Gili), 1973 (edició original: The Major Film Theories, Oxford, 1976).
- AUMONT, J.; MARIE, M.: Análisis del film, Barcelona (Paidós), 1990 (edició original: L'analyse des films, París, 1988).
- BAZIN, A.: ¿Qué es el cine?, Madrid (Rialp), 1966 (Edició original: Qu'est-ce que le Cinéma?, París, 1965).
- BORDWELL, D.; THOMPSON, K.: El arte cinematográfico, Barcelona (Paidós), 1995 (edició original: Film Art: An Introduction, Reading, 1979).
- BURCH, N.: Praxis del cine, Madrid (Fundamentos), 1970 (edició original: Praxis du cinéma, París, 1969).
- COSTA, A.: Saber ver el cine, Barcelona (Paidós), 1988 (edició original: Saper vedere il cinema, Milà (Bompiani), 1985).
- FERRO, M.: Cine e historia, Barcelona (Gustavo Gili), 1980 (edició original: Cinéma et histoire, París (Denoël, Gonthier), 1977).
- METZ, C.: Lenguaje y cine, Barcelona (Planeta), 1973 (edició original: Langage et cinéma, París, 1971).
- METZ, C.: Psicoanálisis y cine. El significante imaginario, Barcelona (Gustavo Gili), 1979 (edició original: Le signifiant imaginaire, París, 1977).
- MITRY, J.: Estética y psicología del cine, 2 Vols., México (Siglo XXI), 1978 (edició original: Esthétique et psychologie du cinéma, París, 1966-1968).
- MORIN, E.: El cine o el hombre imaginario, Barcelona (Seix Barral), 1972 (Edició original: Le Cinéma ou l'homme imaginaire, París, 1956).
- PERKINS, V.F.: El lenguaje del cine, Madrid (Fundamentos), 1976 (edició original: Film as Film)
- PINEL, V.: Techniques du cinéma, París, 1981.
- SADOU, G.: Las maravillas del cine, México (Fondo de Cultura Económica), 1960 (edició original: Les Merveilles du Cinéma, París, 1957).
- VVAA: Estética del cine: espacio filmico, montaje, narración, lenguaje, Barcelona (Paidós), 1983 (edició original: Esthétique du film, París, 1983).

Bibliografia sobre Història General del Cinema:

- CERAM, C.W.: Arqueología del cine, Barcelona (Destino), 1965 (edición original: Archaeology of the Cinema, Nova York, 1965).
- DESLANDES, J.; RICHARD, J.: Histoire comparée du cinéma, 2 vols., Tournai (Casterman), 1966-1968.
- GUBERN, R.: Historia del cine, 2 vols., Barcelona (Lumen), 1973.
- GUTIERREZ ESPADA, L.: Historia de los medios audiovisuales, 2 vols. Madrid (Pirámide), 1979-1982.
- MITRY, J.: Histoire du cinéma, 5 vols., París (Ed. Universitaires), 1967-1980.
- RONDOLINO, G.: Storia del cinema, 3 vols. Torino (UTET), 1977.
- SADOU, G.: Histoire générale du cinéma, 6 Vols., París (Denoël), 1973-1975.